

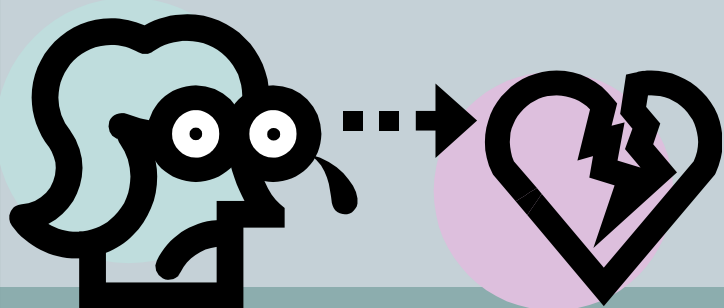

בס"ד

פרק י'

גירושין

ערכה : קורין בריח

כאשר בני זוג עומדים תחת החופה הם בוודאי
מאמינים ובטוחים שביתם יהיה בניין עדי עד.

אולם לא תמיד הנישואין עולים יפה ולפעמים מתעוררים קשיים מהותיים
בחיים המשותפים. אחד הצדדים או שני בני הזוג מגיעים אז להחלטה
להתגרש ולפרק את הקשר.

יש מצבים שבהם זו ההחלטה הנכונה והנבונה ואין ברירה אחרת,
אולם תמיד...צעד זה יהיה מכאיב וקשה לבני הזוג,
לילדיהם ולסביבה הקרובה אליהם.

אמר ר' אלעזר:

"כל המגרש אשתו הראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות"

לפני כל הליך גירושין

יש לנסות ולהשכין שלום בית בין בני הזוג.

חברים, קרובי משפחה, אנשי מקצוע יכולים
לשקם ולהשכין שלום בין בני הזוג.

משכיני השלום דבקים בכך במידותיו של הקב"ה

ששלום הוא אחד משמותיו

והולכים בדרכו של אהרון הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום.

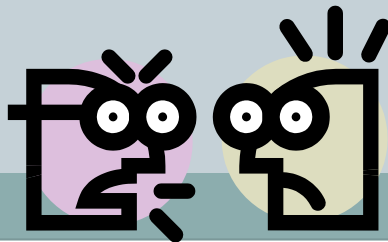
רק אם המאמץ להשכין שלום אינו עולה יפה בני הזוג יתגרשו.

מסכת אבות דרבי נתן:

איש שהיה צהוב (בכעס) עם אשתו ומשלחה מביתו.
 והיה אהרון הולך אצלו ואומר לו: בני, למה צהבת עם אשתך?...
 הרי אני ערב בשבילה שאינה סורחת עוד עלייך...
 הולך לאשתו ואומר לה: בתי, למה צהבת עם בעלך?...
 הרי אני ערב לו שאינו מכך ומקללך עוד מעתה...
 וכך היה עושה אהרון כל ימיו עד שהיה מכניסה לביתו... ומתעברת..
 ויולדת בן.

ואמרה: לא נתן לי הבן הזה כי אם בזכות אהרון
 ויש אומרים יותר מג' אלפים מישראל היה שמם אהרן...
 וכשמת אהרון יותר מכ"ד בנים ובני בנים חלצו על מיטתו.
 לכן נאמר "ויבכו את אהרון שלושים יום כל בית ישראל..."

אך לעיתים המאמץ להשכין שלום אינו עולה יפה.
 יש מתח גדול בבית, המשפחה לא מתפקדת כראוי,
 יש אלימות במשפחה וכד'
 ואין ברירה אלא לפרק את הקשר.
 כשהקשר בין בני זוג מתערער
 והם אינם מסוגלים לחיות זה עם זה,
 ניתן לפרק את הקשר ביניהם.
 הפירוד נעשה באמצעות מתן גט-
 "ספר כריתות" מהאיש לאישה.
 שטר זה מעיד על כך שזוג פלוני התגרש
 וחותמים עליו שני עדים כשרים.

דברים פרק כד א-ב

בס"ד

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה, וּבָעָלָהּ

וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָּהּ עֲרוּת דְּבָר

וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת

וְנָתַן בְּיָדָהּ

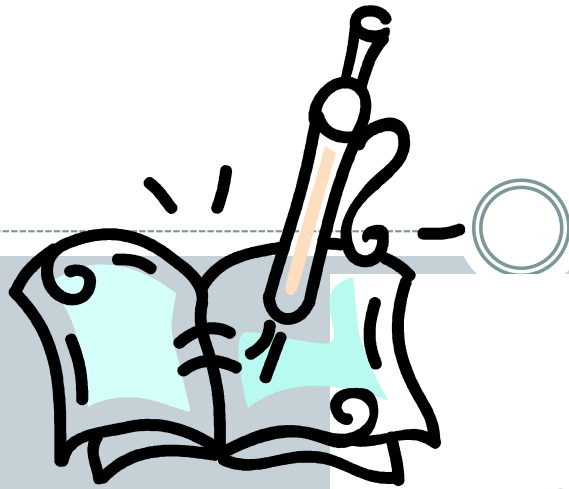
וְנִשְׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

וַיֵּצֵאָהּ מִבֵּיתוֹ

וְהִלְכָה

וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:

את הטעם והצורך בכתיבת שטר הגט הסביר ספר החינוך.

ספר החינוך מצוה תקעט

ציותנו התורה בשלחנו אותה, לבלתי שלחה בדבור לבד, פן יהיה לנו זה לאבן נגף ולצור מכשול להיות זימה בתוך עמנו, שתטעון המזנה על בעלה כי הוא גרשה ממנו. גם יהיה מעשה הגירושין מצוי הרבה. אכן עתה שנמחייבנו לכתוב הזברים בספר והעד עדים, צריכה להראות שטר כל הטוענת גירושין. ועוד תועלת בדבר, כי בתוך כך תנחו חמת האיש לפעמים וינחם מלגרש אותה, וגדול השלום.

הלכות רבות עוסקות בהליך כתיבת הגט ובנתינתו כדי שהגירושין יהיו תקפים. הלכות אלו נוגעות לסופר כותב הגט ולבית הדין הרבני שבו הבעל נותן את הגט לאישה. בשל ריבוי הפרטים וההלכות, חובה שהגט ייכתב וינתן רק במסגרת בית הדין רבני ובהנחיית דיין או רב שמומחה בהלכות אלו.

חובה לכתוב את הגט משתי סיבות:

א. שלא תלך האישה ותיזנה עם איש

אחר ותגיד "בעלי גירש אותי",

שלא תהיה זימה בעמ"י.

ב. כי אולי תוך כדי תהליך הכתיבה

האיש יירגע ויתחרט ולא ירצה לגרשה.

ההסכמה לגירושין

המשנה עוסקת בהליך מתן וקבלת הגט:

*משנה יבמות: " אינו דומה האיש המגרש לאישה המתגרשת. שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה. והאיש אינו מוציא אלא לרצונו."

מדין תורה רק הגבר צריך להסכים לגירושין ויכול לכפות על האישה להתגרש...

*רבנו גרשום- תיקן תקנה : שאין לגרש אישה בעל כורחה. בתחילה התקנה לא התקבלה על ידי כולם, אך במהלך הדורות התקבל שאישה צריכה להסכים לקבלת הגט. וכך אדם אינו יכול לגרש את אשתו ללא הסכמתה.

*רבנו אשר: " שרבנו גרשום עשה גדר לדבר כי ראה שהדור פרוץ ומזלזלין בבנות ישראל בזריקת הגט.. ותיקן להשוות כח האישה לאיש...

כמו שהאיש אינו מוציא אלא לרצונו,

כך האישה אינה מתגרשת אלא לרצונה.

**חכמנו התייחסו בחומרה רבה לאדם המגרש אשתו בכפייה
ללא הסכמתה וללא סיבה ראויה.**

כפיית גט

תקנת רבנו גרשון - כל גט מותנה בהסכמת שני הצדדים.

כתוצאה מתקנה זו יכול להיווצר מצב בו רק צד אחד מעוניין בגירושין... וזה מעכב את מתן הגט.

*אם האישה מסרבת לקבלת הגט -

במקרים קיצוניים יתירו לבעל לשאת עוד אישה ויפטרו אותו ממחויבותו לאישה זו. האפשרות הזו (לשאת אישה שניה בלא לגרש את הראשונה) נוגדת את תקנת רבנו גרשון שאין לשאת יותר מאישה אחת ולכן במצבים חריגים שבית הדין יאפשר זאת, ההיתר יינתן על ידי 100 רבנים. היתר זה נקרא "היתר מאה רבנים".

כפיית גט

תקנת רבנו גרשון - כל גט מותנה בהסכמת שני הצדדים.

*אם הבעל מסרב-

מעיקר הדין יש קושי לכפות עליו מאחר שכאמור גט ניתן על ידי הבעל לפי רצונו בלבד. גט כפוי נקרא "גט מעושה" ואם הכפיה היתה שלא כדין או שנבעה מטעות, הגט פסול. אך יש מצבים שבהם גם " בגטי נשים, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" למשל: * כשהנישואין אסורים (כהן וגרושה) * בעל חולה במחלה מסוכנת ומדבקת. * בעל עקר. * בעל שאינו מפרנס. * בעל שלא מוכן לחיות חיי אישות עם אשתו. * בעל נואף ובוגד. * בעל שנטש את משפחתו. * בעל שמתעלל נפשית ופיזית באשתו.

גם כאשר לא כופים על הבעל לגרש כדי שהגט לא יהיה "גט מעושה" בית הדין יכול להפעיל לחצים ומגבלות חברתיות על האיש כדי שייתן גט לאישה. לחצים אלא מופעלים כדי למנוע סחיטה כספית/אחרת על האישה כדי שתוותר על רכוש ועל הסדרי גירושין אחרים.

רבנו תם - (נכדו של רש"י) הציע להטיל סנקציות על סרבן גט. המיגבלות האלו נקראות "הרחקות דרבנו תם". לא ענישה גופנית אלא מגבלות שהחברה הקרובה לאותו סרבן תאמץ עד שייתן גט..

"...שלא יהיו רשאים לדבר איתו, לישא וליתן עמו, לארח אותו, להאכילו, להשקותו, ללוותו, ולבקרר בחלותו, ועוד יוסיפו חומר ברצונם על כל אדם. אם לא יגרש ויתיר אותו האיש את הילדה הזאת, שבזה אין כפיה עליו. שאם ירצה מקיים, והוא לא ילקה בגופו מתוך נידוי זה..."

- בחלק מקהילות ישראל נהגו לא לצרף סרבן גט למניין, נמנעו מלסחור עמו, איימו שלא יקברוהו בקבר ישראל ועוד.
- **מאז קום המדינה** מטילים עונשי מאסר על סרבני גט.
- **משנת תש"ס** נחקק חוק חדש שמתיר להטיל סנקציות הפוגעות בזכויותיו האזרחיות של הבעל הסרבן. סנקציות שהוכחו כיעילות: איסור יציאה מהארץ, איסור הוצאת/חידוש דרכון, איסור/חידוש רישיון, השעיה מעבודה, שלילת רישיון עסק, הפיכתו ללקוח מוגבל ועוד.

14:18 08/04/19 ערוץ 7, ג' בניסן תשע"ט

תקדים: סרבן גט הורשע בפלילים

טרי
מהחדשות

• הבעל נחשב לסרבן גט משנת 1999 וחרף החלטות בית הדין הרבני שהורה לו להסכים לגירושין סרב לתת גט. כעת הוא הורשע בהפרת הוראה חוקית.

כתב האישום הוגש לבית המשפט על ידי יחידת התביעות של משטרת ישראל נגד הבעל המסרב לתת גט לאשתו במשך יותר מ-20 שנה:

• הבעל נחשב לסרבן גט משנת 1999 וחרף החלטות בית הדין הרבני שהורה לו להסכים לגירושין סירב לתת גט לאשתו. כתב האישום נגד הבעל הוגש למרות שהאשה סגרה את התיק נגד הבעל בבית הדין הרבני, לאחר שבית דין פרטי התיר אותה להינשא. נציין כי מדובר באחד ממקרי העיגון הקשים ביותר שהיו בישראל. בעלה של האשה יושב בכלא כבר 17 שנים, אך למרות זאת מתעקש שלא לתת גט לאשתו. בזמן שהותו מאחורי סורג ובריח הוטלו על הבעל סנקציות חריפות, ובהן בין היתר שהייה בבידוד ובצינוק ושלילת אוכל כשר למהדרין, אך כל זאת ללא הועיל.

עו"ד עדו דיבון, מומחה לדיני משפחה, אמר כי "מדובר בצעד תקדימי וחשוב שיעזור למיגור תופעת סרבנות הגט. אמנם לבתי הדין סמכויות להטלת הגבלות ואף מאסר על סרבני גט, אולם לעיתים אין בכך די כדי להרתיע. "העברת הענין לתחום הפלילי נכונה הן מבחינת האינטרס הציבורי שבענין, והן מבחינה הרתעתית שתביא לפתרון הבעיה. כמוכן שהפתרון הפלילי הוא במקרים חריגים כאשר כבר ניתן פסק דין לחיוב גט על ידי בית הדין הרבני, ובמקרה כזה הסירוב ליתן גט ייחשב גם כעבירה פלילית של הפרת הוראה חוקית".

הרב שאול פרבר, יו"ר ארגון 'עתים' מסר בתגובה כי "נשים מסורבות גט עוברות סבל בל יתואר בהליכי הגירושין, והיום נרשם צעד חשוב בתיקון העוול.

"אנו מברכים את התקדים שנוצר, אך הדרך עוד ארוכה. המקרה הזה צריך להוות רוח גבית לפעול באותה תקיפות כנגד סרבנות גט גם בהמשך. בד בבד, יש להחיל לא רק פתרונות בדיעבד ולקדם גם פתרונות הלכתיים, כגון הסכמי קדם-הנישואין, שיפחיתו את תופעת סרבנות הגט לכתחילה, וכן להכיר בצעדים האמיצים שעשו בתי דין פרטיים, כדי להתיר מסורבות גט על פי כללי ההלכה", דברי הרב פרבר.

פירוק המשפחה

כל פירוק משפחה מלווה מטבע הדברים ברגשי כאב וקושי. כאשר יש לבני הזוג ילדים, יש לגירושין השלכות נוספות. לעיתים ההורים עושים מאמץ הדדי לשמור על שלמות המשפחה ולשקם את הקשר ביניהם למען הילדים. אמנם יש מצבים שהקשר הזוגי נהיה רע ועכור, והסובלים העיקריים הם הילדים.

במצבים כאלה יש לדאוג לפחות שהליך הגירושין על כל השלכותיו (חלוקת הרכוש-דירה, חסכונות משותפים, עסק, משמורת הילדים, מזונות הילדים, הסדרי הראיה והביקורים) לא יפגע גם בילדים שסובלים ממילא.

הלכה -

ילדים עד גיל 6 - נשאים אצל האם.
 ילדים מעל גיל 6 - בנות נשאות אצל האם,
 ובנים יכולים לעבור לרשות האב אם רצונם בכך.

יחד עם זאת, **הרב אליעזר וולדינברג** "הציץ אליעזר"
 (מחשובי הפוסקים בדורנו) קובע:

עיקרון העל שיקבע בסוגיה זו הוא : **טובת הילד.**

"דין תורה הרי הוא לראות בעיקר מה טובת הקטנים והקטנות ברוחניות ובגשמיות... וכשנוכחים לדעת שטובת הבן דורשת להיות אצל האב אפילו בפחות מבן 6..או להיפך שטובתו דורשת להמשיך אצל אמו למעלה מבן 6, **עושים ופוסקים כזאת**. וכן בבת, אם טובתה דורשת להיות אצל האב עושים כזאת, ורק מן הסתם כשאין עדיפות אזי פוסקים בן אצל האם עד גיל 6, ולמעלה מזה אצל האב, וכן כי הבת אצל האם לעולם וגם מן הסתם הוא טובת הבן או הבת."

הסכם קדם נישואין.

יש המציעים לבני הזוג לחתום על מסמכים שונים לפני החתונה:

" **הסכם ממון**" - מסדיר את ענייני הרכוש ביניהם במקרה של פירוד.

" **הסכם לכבוד הדדי**" - התחייבות הדדית שאם הזוג יעמוד במצב משברי,

הם לא יעכבו את סיום הנישואין מעבר לזמן סביר.

כמו"כ שניהם מתחייבים למאמץ לשיקום חיי הנישואין לפני החלטה על גירושין, הכולל גם טיפול זוגי.

הסכם זה כולל גם הסכמות ממוניות לגבי חלוקת רכוש.

אין למסמכים אלו בסיס הלכתי קדום.

ע"מ שמסמכים אלו יהיו תקפים הלכתית

יש להתייעץ עם רב/דיין לפני החתימה.

ייבום וחליצה

מצוות ייבום - מי שמת ולא השאיר אחריו ילדים יש לאחיו זיקה כלפי האלמנה. זיקה זו מתממשת באופן שהאח הבוגר או אחד האחים האחרים יישא את האלמנה לאישה ויקים זרע והמשך לאחיו. זו היא מצוות ייבום. הילד שייוולד ייחשב כממשיך שושלת האח שמת.

מצוות חליצה - במידה ורוצים לנתק זיקה זו, על האלמנה להתייצב בפני בי"ד, ולחלוץ את נעלו של היבם (כאות לכך שפוטרת אותו מלשאת אותה לאישה) כמו כן, היא יורקת על הרצפה ואומרת "ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו". זו היא מצוות חליצה. בגמרא קיימת מחלוקת מה עדיף... ברוב הקהילות נהגו לחלוץ ולא לייבם.

הרבנות הראשית קבעה שהיום מקיימים

רק את מצוות חליצה.

עגונה

עגונה היא אישה שבעלה נעלם ללא עקבות בלא שנתן לה גט, ולא ידוע אם הוא חי/מת.
עגונה מלשון-עוגן. (קשורה למקומה ואינה יכולה להמשיך בחייה ולהקים משפחה חדשה)

מעמדה ההלכתי של האישה הוא שהיא עדיין קשורה לבעלה והיא מנועה מלהינשא לאחר אלא אם יימצא בעלה וייתן לה גט או אם יתברר בוודאות גמורה כי הבעל הנעדר מת.

ההלכה הקילה ע"מ להתיר נשים מעגינותן. למשל בי"ד יסתפק בעד אחד, עדות אישה, עדות של גוי.

לאורך ההיסטוריה התעוררו מקרים מיוחדים של נשים עגונות:
 *לאחר השואה.

* אחרי מלחמת השחרור/ יוהכ"פ.. כשחיילים נעדרו.

* אחרי אסון הצוללת "דקר"

* בעקבות אסון מגדלי התאומים

**בתי הדין בארץ ובעולם עשו ועושים מאמצים רבים
 כדי להתיר את הנשים מעגינותן.**

שלא נצטרך...